

2. část pokračování

Učební osnova hry na violoncello

Charakteristika a pojetí předmětu

V současné době je violoncello v celosvětovém měřítku jedním z hudebních nástrojů, který skladatelé nejčastěji používají. Hra na tento nástroj klade značné nároky na hudební, fyziologické a intelektuální dispozice hráče, současně však plně rozvíjí všechny složky jeho hudebních schopností, jako je smysl pro intonaci, rytmus, kvalitu tónu a přirozené frázování.

Nebývalý rozvoj technických a výrazových možností hráčů na violoncello a tím stoupající nároky si vynutily začínat se studiem už v raném školním – u mimořádně nadaných dětí i v předškolním věku (na nástroji přiměřené velikosti). V hudební praxi se uplatňuje violoncello jako nástroj sólový s průvodem klavíru i bez něho, v kombinaci s různými nástroji v komorní a orchestrální hře.

Toto vše je možno využít ve sféře profesionální a amatérské. Učební osnova je proto sestavena tak, aby každý žák získal takové základy odborného vzdělání, které by mu umožnily uplatnit se podle svých schopností a zájmů jako dobrý amatér a spolutvůrce kulturního života nebo zvolit si takovou profesionální orientaci, ke které je úspěšné zvládnutí znalosti hry na hudební nástroj vhodným předpokladem. Pro žáky, kteří projeví schopnost a zájem o další profesionální odborné studium violoncellové hry nebo o sólistické uplatnění v zájmové umělecké činnosti, je určený náročnější studijní program se samostatným učebním plánem a učebními osnovami.

Při tom je třeba vzít v úvahu, že zvládnutí technické složky předmětu je jen prostředkem k dosažení vytyčeného cíle a musí jít ruku v ruce s celkovým hudebním a všeobecně kulturním rozvojem osobnosti žáka.

Metody a formy práce

Učební osnovy jsou základní směrnici pro práci učitele v jednotlivých ročnících. Splnění vyučovacího cíle a probrání vytyčených studijních problémů jsou pro učitele i žáka závazné a jsou podmínkou pro postup žáka do dalšího ročníku.

Všechna technická cvičení, etudy a skladby pro přednes, souhru a hru z listu volí učitel tak, aby v nich žák mohl postupně procvičit a uplatnit všechny získané dovednosti.

Doporučená literatura technická i přednesová slouží k základní orientaci učitele a může ji podle svých zkušeností a individuálních potřeb jednotlivých žáků volně kombinovat, určovat množství a zaměření, doplňovat a nahrazovat jiným, tomu kterému ročníku přiměřeným hudebním materiálem, zahraničním pedagogickým repertoárem, novinkami našich nakladatelství i starší literaturou dostupnou v archivech a knihovnách. Obdobně si volí učitel sám metody a formy výchovně vzdělávací práce, které vedou ke splnění určených cílů. Jestliže žák zvládne potřebnou látku svého ročníku, může učitel přikročit k probírání studijních problémů dalšího ročníku. Přitom dbá, aby technický a muzikální vývoj žáka byl v rovnováze.

UČEBNÍ PLÁN č. 3

Hra na housle, violu ¹⁾, **violoncello**: pro žáky od 7 let

Délka studia: 7 let

Předmět	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1. Hra na nástroj, příprava k souhře, hra z listu ^{2) 3) 4)}	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5
2. Hra v souboru, komorní hra, hra v orchestru ^{5) 6)}	-	-	1-2	1-2	1-2	1-3	1-3
3. Hudební nauka	1	1	1	1	1	-	-
Celkem:	2 - 2,5	2 - 2,5	3 - 4,5	3 - 4,5	3 - 4,5	2 - 4,5	2 - 4,5
Nepovinný předmět: sborový zpěv nebo hra na nástroj	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1
hudební nauka	-	-	-	-	-	1	1

- 1/ Ke hře na violu mohou být přijati žáci po ukončení 4. ročníku hry na housle.
- 2/ Označené předměty musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.
- 3/ Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, přidělí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.
- 4/ Stanovený počet hodin se vyučuje v dělených vyučovacích hodinách dvakrát týdně. Výjimku povoluje ředitel školy na návrh učitele hlavního předmětu ve zvláště odůvodněných případech.
- 5/ Má-li škola orchestr většího obsazení, vyučuje učitel jednu hodinu vyučovací navíc ve skupinách podle druhů nástrojů.
- 6/ Orchestrální nebo souborová hra může být vyučována společně pro žáky I. a II. stupně studia.

Přípravné studium

Výchovně vzdělávací cíl

Hravou formou vzbudit zájem o hru na violoncello a navodit pocit radosti ze hry. Seznámení s nástrojem. Správné uvolnění sezení, držení nástroje a smyčce. Seznámení s prvními smyky. Postavení levé ruky, uvolnění držení při hře na jednotlivých strunách. Hra všemi prsty. Nácvik jednoduchých lidových písní a říkanek pizzicato.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Správná funkce pravé a levé ruky. Pohyblivost prstů. Správný tah smyčce. Hra v rytmických hodnotách na prázdných strunách. Rozvíjení hudební představivosti. Formou předehrávek vést žáka k správnému poslechu a interpretaci jednoduchých lidových písní zpaměti. Ve vyučovacích hodinách je vhodná účast rodičů.

Hudební materiál

G. Večerný, L. Zlatoidský: Základy violoncellové hry, 1. část, Supraphon Praha-Bratislava, 1968.

B. Heran: Základní etudy pro violoncello, 1. seš. Výběr, SHN, Praha, 1965.

M. Brucháčková: Školička pro nejmenších violončelistov. Opus Bratislava.

M. Škampa aj. Dostal: Krk ke krku a hlava za hlavu. Škola hry na violoncello pro děti.

D. Kristíník: Šlabikár malého violončelistu (výběr), Opus Bratislava.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Cílem prvního ročníku je vzbudit zájem žáka o hru na violoncello, častým předehráváním učitele vytvářet u žáka smysl pro kvalitu violoncellového tónu, pro vlastní sluchovou kontrolu a rozvíjet jeho intonační představivost. Vytvářet elementární správné návyky pro přirozené a uvolněné držení těla, pro funkci pravé i levé paže a učit jej používat těchto dovedností při hře nejjednodušších cvičení etud, písní a přednesových skladbiček. Spojovat notový zápis s orientací na hmatníku v základní poloze. Od počátku věnovat pozornost hře z paměti, pohotovému čtení not v F klíči a rozvíjení melodické a rytmické představivosti při hře písní podle sluchu. Souhrnu pěstovat tím, že učitel pravidelně doprovází žáka při hře písní i cvičení.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Správné a přirozené sezení u nástroje. Postavení levé ruky v základní 2. poloze a později i s odklonem. Příprava volného pohybu po hmatníku – seznámení se 7. polohou. Správné držení smyčce. Hra celým, polovinou, třetinou a čtvrtinou smyčce. Přechody smyčce na vedlejší strunu. Detaché, martelé, staccato a legato. Dbát o kvalitu tónu a správnost hudebního projevu. Hra podle not v F klíči. Stupnice: C, G, D, F. Tříbení intonační představivosti nápodobou předehraných nebo zazpívaných tónů. Systematická kontrola intonace s pomocí učitele a postupně intonační sebekontrola. Základy hry z paměti a souhry žák-učitel.

Postup při zařazování studijních problémů se řídí podle individuálních potřeb a schopností žáka i podle rozsahu a kvality jeho přípravy ve violoncellových skupinách PHV popřípadě v předcházející předškolní nebo raně školní nástrojové výchově.

Hudební materiál

- O. Ševčík. Opus2, seš. 1, č. 3 a 4
- B. Heran: Základní etudy pro violoncello, 1. a 2., příp. 3 seš. výběrem, Supraphon
- A. Sapožnikov: Škola hry na violoncello. Do kap. 13, Muzgiz
- A. Friss: Škola hry na violoncello. 1., příp. 2. seš. (Edition musica, Budapest 1967)
- N. Novinskij: První cvičení hry na violoncello. Muzgiz
- M. Škampa a J. Dostal: Krk ke krku, hlava za hlavou, Supraphon
- M. Škampa a J. Dostal: Etudy pro 1. a 2. ročník. Supraphon
- M. Miendler: Škola pro violoncello. 1. seš. Warszawa 1978
- G. Večerný; L. Zlatoidský. Základy violoncellové hry, Supraphon 1968
- D. Kristiník: Šlabikár malého violončelistu. Opus
- L. Marděrovskij: 48 etud. Muzgiz
- S. Kaljanov: Nejlehčí etudy. Muzgiz
- L. Grigorijan: Škola etud pro violoncello. Moskva 1978

Přednesové skladby

- J. Řídký: Čtyři malé skladbičky op. 31, Edition Sádlo
- B. Martinů: Suita miniature. Leduc Paris
- B. Heran: Šípkový keř. Supraphon
- M. Brucháčková: Skladbičky pro nejmenších violončelistů. Opus
- Chrestomatija pro 1. a 2. roč. Muzgiz
- K. J. Davydov: Skladby z violoncellové školy. Supraphon 1978
- M. Miendler. Album pro violoncellisty. Polske wydawnicztwo muzyczne
- H. P. Linder: Leichte Cello-Musik. Ed. Peters

M. Hajdu: Maďarské lidové písně. Edition Musica Budapest
E. Csáth: Régi zene gordonkára. Edition Musica Budapest
L. Mezö: Dueta „ „ „
F. Brodaszky: Ot kis darabok. „ „ „
Přednesové skladby ze škol Marděrovského a Sapožnikova. Muzgiz
Doporučuje se i jiná novější vhodná literatura.

Postupová zkouška

Jedna stupnice z probraných.
Jedna etuda nebo cvičení z probírané školy.
Jedna píseň nebo přednesová skladbička z paměti.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Další upevnění elementárních návyků z 1. ročníku. Kvalita tónu, intonace, rytmus, fráze a hra z paměti. Osvojení si základních smyků (détaché, legato, martelé) a jejich kombinace v přiměřeném tempu. Upevňování hry v základní poloze. Nácvič výměny poloh ze základní do 7. polohy. Začátky hry z listu a souhra. Dokončení problematiky odklonů.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Další zdokonalování funkce levé a pravé ruky. Cvičení pohyblivosti prstů. Cvičení smyků détaché, legato ve všech částech smyčce, jejich kombinace a jednoduché staccato. Výrazné rozlišování hry od f po p. Postupné osamostatňování intonační sebekontroly, cvičení a intervalové představivosti. Pěstovat a rozvíjet rytmické cítění žáka. Hra stupnic B, Es, A v jedné oktávě, C, G, D, F ve dvou oktávách s rozloženým akordem. Souhra učitel-žák.

Hudební materiál

Školy a etudy

O. Ševčík: op. 2 č. 4, 5 (Po číslo 50). Supraphon, 1970, vydání pro housle, příp. Polske wydawnicztwo muzyczne (rev. K. Wilkomirski)
B. Heran: Základní etudy, 3. a 4. seš., SHN Praha
K. Davydov-Berka: Škola hry pro violoncello do č. 33. Supraphon
L. Marděrovskij: 40 etud, Muzgiz
S. Kaljanov: Nejlehčí etudy, Muzgiz
A. Friss: Gordonka iskola. 2. a 3. seš. EMB
A. Sapožnikov: Škola hry na violoncello. Muzgiz
Škampa-Dostal: Etudy pro 1. a 2. ročník. Supraphon
M. Miendler: Škola hry na violoncello. PWM Warszawa
K. Wilkomirski: 12 etud. PWM Warszawa
S. Lee: 42 etud. PWM Warszawa
N. Baklanova: 40 melodických cvičení. Muzgiz

Přednesové skladby

B. Heran: Šípkový keř, Supraphon
J. Poljanskij: Narodní píseň
B. Martinů: Suite miniature (A. Leduc-Paris)
Pejsik-Lengyel: Violoncello-Musik, II. EM Budapest
J. Řídký: Čtyři skladbičky, op. 31, Editio Sádlo
R. Sapožnikov: Skladby z violoncellové školy, Muzgiz

A. Stogorskij: Dvě variace na dětské písně v základní poloze. Muzgiz
R. Sugár: Téma s variacemi. EMB
Chrestomatija – Skladby pro 1. roč. dětských hudebních škol. Muzgiz

Postupová zkouška

1 durová stupnice přes dvě oktávy.
1 etuda a 1 přednesová skladba z paměti.

Minimum probrané látky

15 cvičení – etud
7 přednesových skladeb.
Pro žáky, kteří se budou ucházet o rozšířené vyučování viz učební osnovy pro rozšířené vyučování.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Další rozvíjení hudebně technických schopností. Práce s tónem. Zvládnutí dalších rytmů. Obeznamení se s tenorovým klíčem. Upevnění výměny poloh mezi druhou a sedmou a seznámení se s pátou a čtvrtou polohou. Další rozvíjení smyčcové techniky. Osvojení si ladění nástroje.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Durové stupnice přes dvě oktávy (C, G, F, D, Es) a nácvik mollových stupnic (c, g, d) a rozložených akordů. Práce s kulturou tónu – nácvik vibrata. Rozšiřování dynamických odstínů crescendo – decrescendo. Souhru soustavně pěstovat při hře duet a v souborové hře. Na vybraných cvičeních a skladbách pěstovat hru z paměti.

Hudební materiál

Školy a etudy

O. Ševčík: Op. 2 č. 5 (do č. 136), Supraphon
N. Davydov-Berka: Škola hry na violoncello po č. 37, Supraphon
B. Heran: Základní etudy pro violoncello, 4. seš.
K. P. Sádlo: Škola etud do č. 7, Supraphon
K. P. Sádlo: Příprava nižších poloh, Supraphon
A. Friss: Gordonka iskola, seš. 3., 4., EMB
A. Sapožnikov: Škola hry na violoncello do kap. 36, Muzgiz
D. Popper: 14 etud op. 76, Peters
J. F. Datzauer-Klingenberg: Etudy 1. seš. – výběr, Peters
K. Somlo: Výměny poloh a etudy – výběr, EMB
M. Meindlar: Škola na violoncello 2. seš., PWM
N. Baklanova: 40 melodických cvičení, Muzigz

Přednesové skladby

A. Aarne: 5 kusů, Muzgiz, Leningrad
N. Baklanova: Klavírní doprovod k 40 melodickým cvičením, Muzgiz
L. Bárta: 3 kusy (č. 1), Supraphon
K. J. Davydov: Skladbičky z violoncellové školy, Supraphon
B. Fitzenhagen: Variace, op. 25, Muzgiz
J. Garscia: Miniatury, PWM
B. Heran: Šípkový keř, Supraphon

P. Hindemith: Dětské skladbičky, Muzgiz
I. Jordan: Variace, Muzgiz
J. Křička: Arietta a Marcia (Sádlo)
J. Polianskij: 17 melodických cvičení. Ukraj. vydav.
J. Řídký: Melodie – Marcia (Sádlo)
J. Řídký: Andante – Allegretto (Sádlo)
E. Söchting: Sonatina a moll, Peters
R. Sapožnikov: Skladby z violoncellové školy, Muzgiz
Chrestomatija – Skladby pro 3. ročník dět. hud. škol, Muzgiz
Pjesy pro 2. a 3. ročník dět. hud. škol, Muzgiz

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice s akordem
1 etuda a 1 přednesová skladba z paměti

Minimum probrané látky

10 etud
4 přednesové skladby

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Navázat na schopnosti z předcházejících ročníků a rozšiřovat je o další technické problémy potřebné k zvládnutí náročnějších skladeb rozsáhlejších forem. Rozvíjet výrazové složky hry s použitím vibrata a dynamických odstínů. Dbát na zvukovou stránku, kvalitu provedení a funkční uvolněnost při jednotlivých druzích smyků. Zvyšovat požadavky na techniku, na zběhlost a pružnost prstů.

Společenské uplatnění získaných nástrojových schopností, orientovat se hlavně na souhru duet, trií (komorní hru a hru v souborech). Dále rozvíjet hru z listu a podněcovat žáka k vlastnímu hudebnímu výrazu při hře přednesových skladeb.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Opakování a upevňování všech dosud probraných studijních problémů. Procvičování výměn nižších poloh. Seznámení se s přirozenými flažolety. Prohlubování návyků základních smyků, jejich kombinace a nácvik spiccata. Durové a mollové stupnice do 4 # a 4 b, na stupnicích a akordech aplikovat různé druhy smyků. Věnovat stálou pozornost komorní, souborové hře a hře z listu.

Hudební materiál

Školy a etudy

O. Ševčík: op. 2, I., č. 5
K. P. Sádlo: Příprava nižších poloh, Supraphon
K. P. Sádlo: Škola etud, I., Supraphon
B. Heran: Základy vyšší violoncellové techniky, Supraphon
R. J. Sapožnikov: Škola hry na violoncello, Muzgiz
A. Friss: Škola hry na violoncello, 2. a 3. seš., EMB

Přednesové skladby

L. Bárta: Tři kusy, supraphon
J. Z. Bartoš: Elegie, Orbis
J. Z. Bartoš: Le miniature, Panton

J. B. Brával: Sonata C, Peters a Muzgiz
B. Dobrodinský: Legenda, Supraphon
B. Heran: Prosté skladby starých českých mistrů, Supraphon
S. Mach: Concertino na motivy národních písní, Orbis
J. Máslo: Humoreska (Edition Sádlo)
A. Mihály: Suite, 2., 3. část - EMB
A. Míšek: Opus 20, Sonatina (Kotrba)
B. Marcello: Sonáty, Peters, Muzgiz
J. Řídký: op. 20, Čtyři malé skladby (4.1, 3.4 – Edition Sádlo)
R. J. Sapožnikov: Skladby z včl školy, Muzgiz
Chrestomatija, Muzgiz
Skladby pro 1. a 4. roč. dětských hudeb. škol, Muzgiz
Pedagogický repertoár pro 5. a 7. roč. dět. hudeb. škol, Muzgiz

Minimum probrané látky

10 etud a 3 přednesové skladby.

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice přes dvě oktávy.

Rozložený akord k hrané stupnici.

1 etuda.

1 přednesová skladba z paměti.

5. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Upevňovat a kultivovat získané návyky a dovednosti. Rozvíjet smysl žáka pro krásu a zpěvnost celkového tónu, kvalitní provedení hudební fráze a dynamické odstínění hry. Pěstovat pohotovost a schopnost samostatného studia, aby žák mohl postupně sám poznávat hudební literaturu. Repertoár sestavit tak, aby žák poznal klasické, romantické a soudobé autory nejen ve skladbách sólových, ale také při cvičení souhry, v komorní hře atd.

Priměřeně zvyšovat nároky na vystižení nálady a charakteru interpretované skladby a podněcovat žáka k uplatnění osobitého projevu při hře přednesových skladeb. Cílevědomě připravovat žáka pro hru v souboru a orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Posle potřeby opakovat a prohlubovat dosud probrané studijní problémy. Ovládnout hru ve třetí oktávě s bezpečnou znalostí čtení not v tenorovém houslovém klíči. Nácvik palcové polohy (základní na flažoletu dl – a l). Vybrané stupnice dur i moll přes 3 oktávy. Nácvik snazších dvojhmatových stupnic (Es, F, C) přes jednu oktávu. Rozložené akordy k probíraným stupnicím. Hru z listu cvičit na materiálu o 2 stupně snazším. Pokračovat ve zdokonalování souhry na skladbách různých slohových období.

Hudební materiál

Školy a etudy

O. Ševčík: op. 2, I. č 5 (dokončit)

K. P. Sádlo: Příprava nižších poloh

B. Berka: Palcová technika

A. Sapožnikov: Škola hry na violoncello (Gordonka iskola III. – dokončit)

K. P. Sádlo: Škola etud I do č. 55
B. Heran: Základy vyšší violoncellové techniky

Přednesové skladby

J. Breval: Concertino A dur, Muzgiz
B. Antjuřev: Koncert, Muzgiz
V. Felix: Sonatina (I., II.), Supraphon
G. Geltermann: Koncert G dur, Peters, Muzgiz
M. Hajdu: Concertino, Editio Musica Budapest
B. Heran: Prosté skladby starých českých mistrů, Supraphon
M. Raichl: 7 nápadů, ČHF, Supraphon
J. Řídký: Capricciette op. 29, Edice Sádlo
J. Kř. Vaňhal: Variace C dur, Stát. hudeb. vydavatelství
B. Marcello: Sonaty, Peters, Muzgiz
A. Vivaldi: Sonaty, Peters, Muzgiz
A. Vivaldi: Koncert a moll, Peters, Muzgiz
Chrestomatija, Muzgiz
Pjesy pro 1.- 4. roč. dětských hudeb. škol, Muzgiz
Pedagogičeskij repertoar pro 5.-7. roč. dět. hudeb. škol, Muzgiz

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice přes 3 oktávy. Rozložený akord k hrané stupnici, 1 etuda, 1 přednesová skladba z paměti. Žáka prokáže schopnost hry z listu na krátké skladbě na úrovni 2. ročníku.

Minimum probrané látky

8 etud, 4 přednesové skladby.

6. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Zdokonalovat prstovou zručnost a upevňovat intonační jistotu při hře ve všech probraných polohách. Zvýšenou pozornost věnovat kvalitě tónu v probíraných druzích smyků a nácvič vibrata zejména v palcové poloze. Stupňovat nároky na přednesovou stránku hry, bohatší dynamické odstínění, frázování a hru kantilény. Podněcovat žáka k uplatnění osobitého hudebního projevu. Rozšiřovat hudební obzor žáka poznáváním různých slohů v sólové i komorní hře. Vést žáka k samostatnému studiu a podporovat jeho zvědavost po poznávání hudební literatury.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Zdokonalovat hru v polohách a jejich výměny. Cvičení v palcové poloze s vibratem. Nácvič kantilény. Nácvič pizzicata a flažoletů. stupnice dur i moll přes 3 oktávy v rychlejším tempu s prodlouženým základním tónem (výběr snazších). Dvojhmátové stupnice přes 1 oktávu. Rozložené akordy k probíraným stupnicím. Pokračovat ve cvičení hry z listu na skladbičkách o 2 stupně snazších. Souhru využívat pro rozvoj pohotovosti čtení z listu (na velmi snadných skladbičkách) pro poznávání hudební literatury (úpravy známých skladeb) a ke studiu původní komorní literatury.

Hudební materiál

Školy a etudy

O. Ševčík, op. 2 s. I. č. 6, popř. op. 2 s. II.

K. P. Sádlo: Škola etud I. do č. 70 – výběr; II. (palcové etudy) do č. 9

A. Friss: Škola – IV. díl

B. Berka: Palcová technika

B. Heran: Základy vyšší violoncellové techniky

Přednesové skladby

E. Axman: Variace na lidovou píseň (Urbánek)

J. L. Duport: Sonata G dur, Muzgiz

V. Felix: Sonatina, supraphon

G. Goltermann: op. 65 Koncert G dur (3. věta, Peters, Muzgiz); op. 76 - 5 Konzertstücke

M. Hajdu: Variacók es rondo, Ed. Musica Budapest

G. F. Händel: Sonáty in F, B, Peters

B. Harvánek: Furiant, Ed. Sádlo

B. Heran: Prosté skladby starých mistrů, SHV

V. Herle: Introdukce a presto, ČHF

B. Martinů: Pastorales (výběr), Leduc Paris

J. Páleníček: Ze zápisníku malého chlapce, Panton

B. Romberg: op. 42 Divertimento, Peters, Muzgiz

J. Řídký: Cantabile, Ed. Sádlo; Menuetto

K. Stamic: Koncert C dur, Muzgiz

A. Vandini: Sonaty, Peters, Muzgiz

J. K. Vaňhal: Variace C dur, SHV

A. Vivaldi: Koncert č. 14 F dur, Muzgiz

Chrestomatija, Muzgiz

Pedagogičeskij repertoár pro 5.-7. roč. dět. hudeb. škol, Muzgiz

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice přes 3 oktávy, rozložené akordy k hraným stupnicím.

1 etuda, 1 přednesová skladba z paměti. Jako součást zkoušky přednese žák vypracovaný part části komorní skladby nebo ukázkou hry z listu na skladbě přiměřené úrovně.

Minimum probrané látky

8 etud, 4 přednesové skladby

7. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

V 7. ročníku se uzavírá základní hudební vzdělání žáka. Proto je třeba upevnit dosavadní získané dovednosti a návyky, které žák potřebuje k udržení potřebné zručnosti a tónové kultury k ovládnutí hraných skladeb. Stále věnovat pozornost intonační jistotě a přesnosti ve hře v polohách a dodržování správných reprodukčních zásad při interpretaci skladeb různých žánrů a stylů jak v sólové hře tak ve skladbách komorních.

K tomu účelu zařazovat do vyučování při vhodných příležitostech též ukázky nahrávek vynikajících interpretů. Učit žáka samostatnému studiu lehčích skladeb poznáním nácvikových způsobů (analýza, syntéza) a kritickému hodnocení vlastního výkonu. Podněcovat žáka k osobitému hudebnímu projevu.

Získané dovednosti by měly být dostatečným základem k tomu, aby žák mohl s úspěchem na ně navázat při dalším studiu a nebude-li pokračovat ve studiu, aby byl schopen zahrát si pro své potěšení v kruhu své rodiny a přátel nebo v souborech zájmové umělecké činnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

V 7. ročníku nerozšiřujeme studijní problémy o další technické prvky, ale utvrzujeme a zkvalitňujeme ty dovednosti a návyky, které žák potřebuje k udržení potřebné zručnosti a tónové kultury a ke zvládnutí přiměřeného repertoáru.

Hudební materiál

Stupnice a akordy

Durové a mollové (výběr podle individuálních potřeb žáka)

P. Sádlo - Páv: Stupnice a akordy

Cvičení a etudy

K. P. Sádlo: Škola etud I. (dokončení), II. (do č. 15)

B. Berka: Cvičení v palcové poloze

L. Zelenka: Cvičení v palcové poloze

O. Ševčík: op. 2 s. I č. 6; popř. seš. II

Přednesové skladby

J. S. Bach: Koncert c moll (1. popř. 2. v.), Peters, Muzgiz

L. Bárta: Balada a Burleska, SHV

B. Dobrodinský: Burleska, Supraphon

H. Eccles: Sonata g moll, Muzgiz

G. F. Händel: Koncert C dur, Muzgiz

B. Heran: Variační skladby starých českých mistrů, SHV

L. Janáček: Presto, Supraphon

B. Martinů: Nocturnes, výběr; Pastorales, Leduc Paris

J. Mysliveček: Sonáta C dur, Muzgiz

M. Rauchberger: Koncert (1. věta), Muzgiz

B. Romberg: Concertino, Peters, Muzgiz

Divertimento, op. 46 a 65 Peters, Muzgiz

J. Řídký: 5 snadných kusů, ed. Sádlo, SHV

A. Vivaldi: Koncert g moll, ed. Musica Budapest, Muzgiz; Koncert č. 13 a moll

Pedagogičeskij repertoár 5.- 7. roč. dět. hudeb. škol, Muzgiz

Závěrečná zkouška

7. ročník ukončí žák závěrečnou zkouškou, při níž přednese v libovolném výběru skladby odpovídající náročností a trváním látky 7. ročníku, a to z oblasti sólové nebo komorní hry. Nejlepší výkony se zařadí na veřejný absolventský koncert.

Minimum probrané látky

8 etud a 4 přednesové skladby

Učební osnovy hry na kontrabas

UČEBNÍ PLÁN č. 4

Hra na kontrabas: pro žáky od 10 let

Délka studia: 4 roky

Předmět	1.	2.	3.	4.
1. Hra na nástroj, příprava k souhře, hra z listu ¹⁾³⁾	1-1,5	1-1,5	1-1,5	1-1,5
2. Komorní hra, soubor, orchestr ²⁾	-	1-2	1-3	1-3
3. Hudební nauka	1	1	-	-
Celkem:	2-2,5	3-4,5	2-4,5	2-4,5
Nepovinný předmět: sborový zpěv nebo hra na nástroj	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1
hudební nauka	-	-	1	1

1/ Označené předměty musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.

2/ Má-li škola orchestr většího obsazení, vyučuje učitel jednu hodinu vyučovací navíc ve skupinách podle druhů nástrojů.

Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, přidělí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.

Charakteristika a pojetí předmětu

Metody a formy práce

Hra v orchestru je důležitou součástí úspěšného rozvoje všech instrumentalistů. Pro orchestrální hru je nepostradatelný hráč na kontrabas. Z toho důvodu je výuka kontrabasistů existenční otázkou základní umělecké školy a je třeba dbát na systematické získávání žáků pro hru na kontrabas i přechodem z jiných nástrojů.

Za tím účelem musí být škola vybavena nástroji vhodné velikosti (půlové a čtvrt'ové) pro výuku i pro domácí cvičení žáků. Nástroj musí mít takové rozměry, aby žák levou rukou obsáhl interval velké sekundy, aby se výška nástroje dala nastavit tak, aby byl pražec ve výši očí.

Výuka je zaměřena k výchově zdatných kontrabasistů pro školní orchestry a soubory zájmové umělecké činnosti, přitom se však nezanedbává sólová hra.

S výukou hry na kontrabas je možno začít při zajištění vhodného nástroje a při aplikaci metod přiměřených věku dětí již s žáky desetiletými. Zásadně je třeba dbát na to, aby žák hrál písňe a skladbičky, ne pouhá cvičení bez hudebního obsahu. Pro práci v kolektivu se žák připravuje hrou druhých hlasů k písňím, na nichž se učí rytmické samostatnosti a rozvíjí se jeho hudební cítění.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Získat zájem žáka o hudbu a hru na kontrabas. Seznámit žáka s nástrojem a popisem jeho hlavních částí, s údržbou nástroje a smyčce. Naučit žáka základnímu postoji při hře na nástroj, správnému držení smyčce a jeho vedení po strunách a správnému postavení levé ruky v půlové (základní) poloze. Vycvičit nasazení tónu a hladkou výměnu smyky za pomoci vláčného ohybu zápěstí. Získané dovednosti uplatňovat při hře lidových písni a snadných skladbiček (původních i transkripcí) bez doprovodu i s doprovodem klavíru. Připravovat žáka na hru v kolektivu nácvikem jednoduchých druhých hlasů k písňím. Pěstovat hru z paměti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Hra v půlové (základní) poloze na všech strunách v tóninách: C, F, B, Es. Nácvik kontroly intonace hmatem, zrakem i sluchem. Stupnicová a akordická cvičení.

Noty a pomlky celé, půlové, čtvrtové, osminové, půlová a čtvrtová s tečkou a jejich realizace ve čtvrtových taktech. Výcvik rytmicky samostatné hry v dvojhlase s učitelem. Nácvik běžných smyků: středem, dolní polovinou, horní polovinou, celým smyčcem, détaché, hra legato na jedné struně.

Hudební materiál

Lad. Daniel: Škola hry na kontrabas (rukopis)

J. S. Bukalski: Drobiazgi kontrabasowe, PWM

N. Baklanova: 10 legkich pjes, Muzgiz

Postupová zkouška

Hra jednoduché písně z paměti.

1 cvičení stupnicové a

1 cvičení akordické v některé z probraných tónin. Vyžaduje se správné držení nástroje a smyčce, přiměřeně zvukný tón.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Prohlubovat zájem žáka o hru na nástroj a jeho vztah k hudbě častým přehráváním a poslechem skladeb s výrazným uplatněním kontrbasu, upevňovat návyk správného držení pravé i levé ruky. Dbát o čistotu intonace a její kontrolu sluchem a hmatem. Pokračovat ve hře lidových písní, skladbiček, malých etud a cvičení. Věnovat pozornost přednesovému vypracování hraných písní a skladeb. Připravit žáka pro hru v souboru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Hra v půlové (základní) a první poloze v tóninách Es až A dur. Různé způsoby výměny poloh na jedné struně i na strunách sousedních. Smyky détaché, legato i na sousedních strunách. Výcvik staccata a portamenta. Dynamické rozlišování p - f s respektováním kvality tónu. Procvičení různých rytmů v taktech čtvrtových, osminových a půlových. Nácvik stupnic a akordů. Průprava k souhře.

Hudební materiál

L. Daniel: Škola hry na kontrabas (rukopis)

J. S. Bukalski: Drobiazgi kontrabasowe, PWM

N. Baklanova: 10 legkich pjes, Muzgiz

L. V. Rakov: Chrestomatija dlja 1. - 2. klasy

L. V. Rakov: Legkije etjudy dlja načalnogo obučeniya, Muzgiz 1963

Postupová zkouška

1 stupnice dur, 1 moll s tónickými kvintakordy v nacvičené úpravě.

Hra jednoduché skladbičky s doprovodem klavíru.

Vyžaduje se správné držení nástroje, zvukný tón s přiměřeným dynamickým odstíněním.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Upevňovat zájem žáka o hudbu a hru na nástroj. Seznámit žáka s vývojem a historií kontrabas. Zdokonalovat správné návyky při držení nástroje a smyčce v souvislosti s čistotou intonace a kulturou tónu. Příprava k nácviu vibrata. Pěstovat dynamické odstínění tónu a přesvědčivý přednes. Příprava ke hře v souboru nebo orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Hra v půlové, první a druhé poloze. Výměny poloh. Další zdokonalování smyčkové techniky. Hra složitějších rytmických útvarů: nepravidelné dělení, ligatura, předtaktí. Hra v tóninách As - E dur a souběžných mollových. Stupnice a akordy v rozsahu jedné oktávy. Průprava k souhře, nácviu orchestrálních partů.

Stupnice a akordy:

Fr. Hertl: Škola hry na kontrabas - výběr, SHV

J. Kment: Technické základy kontrabasové hry - výběr

J. Kment: Elementární etudy, Hofmeister

J. S. Bukalski: Drobiaszgi kontrabasove, PWM

L. V. Rakov: Chrestomatija, Muzyka

případně výběr z dalších škol např. F. Černý, L. Montág, L. Rakov aj.

Postupová zkouška

1 z probraných stupnic a akordů

1 etuda

1 přednesová skladba

Vyžaduje se dynamicky odstíněná hra a zvukný tón.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Upevňovat zájem žáka o hudbu a nástroj. Seznámit žáka s literaturou nástroje. Upevňovat správné návyky při držení nástroje a smyčce. Zdokonalovat vibrato, kulturu tónu, hráčskou zběhlost. Naučit žáka poznávat a prakticky používat základní funkce TSD i vedlejší melodické tóny při improvizaci doprovodu k písni. Učit žáka pohotově číst z listu a připravovat jej pro hru v orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Hra v půlové až třetí poloze a výměny poloh. Použití náročnějších smyků. Procvičení složitějších rytmických útvarů. Improvizace jednoduchých basových partů (např. jeho průprava ke hře ve folklorním souboru).

Hudební materiál

Stupnice a akordy:

F. Hertl: Škola hry na kontrabas - výběr, SHV

J. Kment: Technické základy kontrabasové hry - výběr

J. Kment: Elementární etudy, Hofmeister
J. S. Bukalski: Drobiazgi kontrabasowe, PWM
L. V. Rakov: Chrestomatija, Muzyka

Závěrečná zkouška

1 stupnice a akord

1 etuda

1 přednesová skladba z paměti.

Závěrečnou zkoušku je možno nahradit veřejným absolventským vystoupením.

Učební osnovy hry na kontrabas Varianta pro starší začátečníky

Charakteristika a pojetí předmětu, metody a formy práce

Značný rozvoj souborové, komorní a orchestrální hry na ZUŠ vyžaduje věnovat zvýšenou pozornost výuce hry na kontrabas. Vzhledem k velikosti nástroje je třeba přijímat fyzicky disponované žáky, a proto jsou ke studiu přijímáni i starší začátečníci. Předpokládá se předchozí příprava ve hře na jiný nástroj, nejlépe smyčcový.

Vyučování kontrabasu má prohloubit zájem žáka o hudbu a vychovat z něj uvědomělého, všestranně zaměřeného a použitelného interpreta s dobrým stylovým a žánrovým cítěním. Potřebné zkušenosti a rozhled získá žák v souborech či orchestru.

Kontrabas je fundamentální nástroj s možností hry kantilény. Výuka využívá obou těchto vlastností. Má u žáka pěstovat harmonické cítění, potřebné ke zdárnému vedení basové linky a improvizaci jednoduchých doprovodů, ale také napomáhat rozvoji samostatného hudebního projevu, který podmiňuje zvládnutí přednesové sólové literatury. Zvláštní pozornost je zaměřena ke správné intonaci a kultuře tónu. Úspěšnost výuky značně závisí na přizpůsobení nástroje vyspělosti žáka. Fyzická náročnost hry limituje repertoárovou volbu, zejména v technických studiích.

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Vzbudit zájem žáka o hru na kontrabas. Seznámit jej s nástrojem a jeho stručnými dějinami, s ošetřením kontrabasu a smyčce.

Naučit žáka základnímu postoji při hře na nástroj, držení smyčce a jeho vedení po strunách. Vycvičit nasazení tónu a hladkou výměnu smyku za pomoci vláčného ohybu zápěstí.

Postavení levé ruky v půlové (základní) a první poloze. Zásady výměny poloh a nácvik všech jejich variant v uvedeném rozsahu. Pěstovat hru z paměti.

Prostředky k dosažení stanových cílů

Čtení not v F klíči. Hra na prázdných strunách s důrazem na rovnoměrnost vedení smyčce, vyváženost tlaku a dynamickou vyrovnanost tónu. Nácvik hry ve středu, dolní polovině, horní polovině i celou délkou smyčce. Noty a pomlky celé, půlové, čtvrt'ové, osminové a půlové s tečkou - jejich realizace ve čtvrt'ových taktech. Smyk détaché.

Postavení a funkce prstu levé ruky, cviky na posilování malíčku. Výcvik legata na jedné struně. Hra v tóninách F, B, Es, A, E, H, a, e, h.

Hudební materiál

Stupnice a akordy F, B, a.

F. Hertl: Škola hry na kontrabas č. 1-50 (výběr), SHV 3321

L. Daniel: Škola (rkp)

J. Kment: Element. etudy I. sešit - výběr (např. 1, 2, 4, 6, 13). Hofmeister 7179

L. V. Rakov: Chrestomatija - výběr etud v půl. a 1. půloze, Muzyka 6804

L. V. Rakov: Chrestomatija - výběr snadných přednesových skladeb, Muzyka 2407

J. S. Bukalski: Drobiazgi kontrabasowe, PWM

Vyučující může použít i materiál z jiných škol, např. F. Černého, J. Kmenta, G. Lásky, L. Rakova, L. Montága a dalších.

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice s malým akordických rozkladem

1 technické cvičení

Drobná přednesová skladba s doprovodem klavíru z paměti.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Dále prohlubovat zájem žáka o hru na kontrabas předehráváním a poslechem skladeb s výrazným uplatněním kontrabasu. Upevňovat návyk správného postoje a držení smyčce, zpevnit úhoz prstů levé ruky, vycvičit přesnou, přitom plynulou výměnu poloh, dbát na kvalitu tónu, zdokonalit funkci pravé ruky dalším uvolněním zápěstí a koordinovat pohyb celé levé paže při výměnách poloh. Rozvíjet intonační představivost a sluchovou kontrolu. Pěstovat hru v souboru.

Dokončení první, nácvik druhé a třetí polohy. Hra v půlových a osminových taktech, nota šestnáctinová a čtvrt'ová s tečkou. Legato mezi různými strunami. Realizace dynamiky v rozsahu p - f (ve znění mp - mf). Příprava nácviku vibrata. Hra v tóninách od H dur do Des dur a od cis moll po f moll. Průprava k souhře.

Hudební materiál

Stupnice a akordy: C, G, D, c, d, g.

F. Hertl: Škola hry na kontrabas č. 41-120 (výběr), SHV 3321

J. Kment: Element. etudy I. seš. - výběr (např. 42, 44, 51, 58, 60) Hofmeister 7179

L. V. Rakov: Chrestomatija - výběr etud ve II.-III. poloze, Muzyka 6804

L. V. Rakov: Chrestomatija - výběr přednesových skladeb, Muzyka 2407

J. S. Bukalski: Drobiazgi kontrabasowe (výběr), PWM

Závěrečná zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice s velkým rozkladem

1 etuda odpovídající obtížnosti
1 skladba s doprovodem klavíru z paměti.

I. ročník - II. stupeň (3. ročník)

Výchovně vzdělávací cíl

Prstovým výcvikem levé ruky docílit větší hráčské zručnosti, procvičení vyšších poloh a zdokonalení jejich spojování hladkou výměnou. Upevnění intonační jistoty a dobrá orientace po hmatníku v rozsahu probraných poloh.

Dosažení kultivovaného a dynamicky tvárného tónu. Další zdokonalení ohybu zápěstí při výměnách smyku. Hra v souboru nebo orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Zvládnutí rozsahu od III. do V. polohy. Volbou náročnějších smyků rozvíjet pravou ruku. Nota osminová s tečkou a obtížnější rytmické útvary. Důraz na souhru levé a pravé ruky. Výcvik staccata a portamenta. Dynamika v rozsahu p - mf - f. Ladění nástroje pomocí přirozených flažoletů ve třetí poloze. Dále pokročit v přípravě ruky na hru vibrata. Hra v tóninách od Fis dur do Ges dur a souběžných mollových. Návuk orchestrálních partů.

Hudební materiál

Stupnice ve dvou oktávách - E, F, e, f a jejich akordy.

F. Hertl: Škola hry na kontrabas č. 121-205 (výběr), SHV 3321

J. Kment: Element. etudy - výběr (např. 80, 85, 97, 99, 116) Hofmeister 7179, 7180

F. Šimandl: 30 etud - výběr č. 1-20, Hofmeister

L. V. Rakov: Chrestomatija - výběr etud do III. mezipolohy, Muzyka 6804

J. Kolasinski: Tři kusy, PWM 6518

J. Garscia: Miniatury, PWM 7173

L. V. Rakov: Chrestomatija - výběr přednes. skladeb, Muzyka 2407

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice a jejich akordy

1 etuda odpovídající náročnosti

1 přednesová skladba s doprovodem klavíru z paměti.

II. ročník (4. ročník)

Výchovně vzdělávací cíl

Dokončení základních poloh (půlová-VII.) a upevnění orientace na hmatníku v celém jejich rozsahu. Zvládnutí prstokladu s použitím 3. prstu. Upevnění intonační jistoty. Všestranné zdokonalení práce pravé ruky pomocí složitějších smykových cvičení. Dosažení silnějšího a kultivovaného tónu. Vedení žáka k samostatnému hudebnímu projevu. hra v orchestru.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Návuk celého rozsahu základních poloh. Pozornost výměnám VI. a VII. polohy s nižšími základními polohami. Opření nástroje o rameno. Výcvik stupnicového a

akordického materiálu v dostupném rozsahu. Dynamika v rozsahu pp-ff, sfz. Návnik a uplatnění vibrata. Zpevňování úhozů prstů levé ruky. Volba rytmicky i smykově náročnějších technických studií. Hra ve všech tóninách dur a moll. Studium orchestrálních partů.

Hudební materiál

Stupnice ve dvou oktávách G, A, As, a, g, as s akordy.

F. Hertl: Škola hry na kontrabas č. 206-274 (výběr), SHV 3321

J. Kment: Element. etudy - výběr (např. 124, 127, 139, 144, 151) Hofmeister 7180

L. V. Rakov: Chrestomatija - výběr etud v VI. a VII. poloze, Muzyka 6804

F. Šimandl: 30 etud - výběr č. 21-30, Hofmeister

A. Sláma: 66 etud - výběr (např. 2, 9, 11, 17, 43), Hofmeister 7226

L. V. Rakov: Pjesy i proizvedenija krupnoj formy - výběr, Muzyka 6352

R. Gabdulin: Pjesy, proizvedenija krupnoj formy - výběr, Muzyka 10355

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice s akordy v rozsahu 2 oktáv.

1 etuda.

1 přednesová skladba s průvodem klavíru.

III. a IV. ročník (5. a 6. ročník)

Výchovně vzdělávací cíl

usilujeme o shrnutí všech dosavadních poznatků, upevnění a další zdokonalení nabytých dovedností v celém rozsahu základních poloh. Seznámení s palcovými polohami. Zdokonalit intonaci, sledovat nárůst techniky levé i pravé ruky, umožňující zvládnutí stylově náročnějších cyklických skladeb. Vést žáka k tvůrčímu přístupu a pěstovat schopnost samostatného studia nového repertoáru po stránce technické i výrazové. Pěstovat smysl žáka pro vystižení latentní harmonie v improvizaci basových partů (např. ve folklorních souborech).

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Volit technický repertoár s ohledem na specifika žáka, sledovat především odstranění nedostatků. Návnik přechodu mezi základními a palcovými polohami. Studium stupnic a akordického materiálu v dostupném rozsahu. Hra ve všech tóninách dur a moll. Návnik řadového staccata, spiccata a dalších smyků. Stupňovat nároky v dynamice i výrazu. Improvizace basových partů s použitím TSD a vedlejších melodických tónů. Studium orchestrálních popř. komorních partů.

Hudební materiál

Stupnice ve dvou oktávách C, H, B, h, c, b, s akordy

F. Hertl: Škola hry na kontrabas 2. díl č. 1-49 (výběr), SHV 3321

A. Sláma: 66 etud - výběr (např. 22, 36, 39, 42, 44), Hofmeister 7226

F. Černý: Technické studie, Supraphon 4179

J. Hrabě: 86 etud - 1. sešit výběr č. 1-26, Hofmeister 7142

J. Em. Storch: 32 etud - výběr (např. 1, 3, 6, 10, 13), Hofmeister 360

J. Gallier: Sonáta a moll, GMI 23 862

V. Pichl: Koncert D dur (2. věta), Hofmeister 7187

Mil. Kořínek: Sonatina, Slov. hud. fond KH 9

Postupová zkouška (III. r.)

1 durová a 1 mollová stupnice v rozsahu 2 oktáv a jejich akordy

1 technicky náročnější etuda

Cyklická přednesová skladba s doprovodem klavíru.

Závěrečná zkouška (IV. r.)

1 durová a 1 mollová stupnice akord. rozkladem v rozsahu 2 oktáv

1 závažnější etuda

Cyklická skladba a dále skladba jiného slohového období.

Závěrečné vystoupení podle možností připravit se školním orchestrem.

Učební osnovy hry na smyčcové nástroje pro II. stupeň na ZUŠ

Učební osnovy hry na smyčcové nástroje pro II. stupeň v zásadě navazují na učební látku I. stupně základního studia s přihlédnutím k tomu, že zde mohou studovat i nadaní zájemci, kteří neprošli soustavným základním studiem I. stupně na ZUŠ, pokud při přijímací zkoušce prokáží, že splňují požadavky tohoto studia. Protože se předpokládá, že žáci nebudou stejně technicky vyspělí a budou mít i značně rozdílné možnosti pro domácí přípravu, jsou výchovně vzdělávací cíle, společné pro hru na všechny smyčcové nástroje i studijní úkoly a hudební materiál pro hru na housle, violu, violoncello a kontrabas stanoveny souhrnně pro jednotlivá studijní zaměření žáků. S výjimkou studijních zaměření, uvedených v učebních plánech č. 15 a 16 - hra na housle a učebním plánu č. 16 - hra na violu, není učební látka rozdělena do jednotlivých ročníků. Učitel vypracuje proto v souladu s konkrétním studijním zaměřením individuální studijní plány žáků s přihlédnutím k jejich technické i hudební vyspělosti, dalším předpokladům i časovým možnostem.

UČEBNÍ PLÁN Č. 12**Studijní zaměření: komorní, souborová a orchestrální hra**

Hra na klávesové, smyčcové, dechové nástroje, hra na cimbál, kytaru, akordeon a bicí nástroje s možností hry na příbuzné a elektronické nástroje: pro žáky od 14 let a pro dospělé

Délka studia: 4 roky

Předmět	1.	2.	3.	4.
1. Hra na nástroj, příprava k souhře, improvizace a hra z listu ^{1) 2)}	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1
2. Čtyřruční hra, vokální a instrumentální doprovod, komorní, souborová a orchestrální hra, varhanní improvizace	2-3	2-3	2-3	2-3
Celkem:	2,5-4	2,5-4	2,5-4	2,5-4
Nepovinný předmět: nauka o hudbě, základy skladby, hra na nástroj	1	1	1	1

1) Označené předměty musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.

2) Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, přidělí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.

Výchovně vzdělávací cíl

Cílem studia se zaměřením na komorní a souborovou hru je připravit samostatného, dobrého a pohotového amatéra, který bude vybaven takovými hudebními a technickými dovednostmi, aby byl schopen stylové interpretace přiměřeně náročných skladeb sólových, komorních i ansámblových.

Vzhledem k nutnosti soustavné praktické přípravy žáka pro tyto náročnější úkoly, zahrnuje učební plán vedle hlavního předmětu - hry na nástroje - i povinnou komorní, souborovou nebo orchestrální hru a podle podmínek školy, zájmu a schopností žáka též předmět nauka o hudbě nebo úvod do skladebných nauk. Individuální vyučování hlavnímu předmětu tu slouží k upevňování, prohlubování a rozvíjení technických i výrazových dovedností žáka, k rozšiřování repertoáru na úrovni jeho technické a hudební vyspělosti a k poznávání literatury zvoleného nástroje. Cílem studia hry na nástroj je: zvyšovat všestrannou technickou úroveň žáků zvláště rozvíjet výrazové složky hry, muzikálnost i osobitost projevu; naučit žáky samostatnému účelnému studiu; připravit absolventy na takový stupeň technické a hudební vyspělosti, aby byli schopni uplatnit se v amatérských orchestrech, komorních souborech, případně vystoupit sólově nebo se jinak aktivně účastnit kulturního života naší společnosti.

II. stupněm se zpravidla uzavírá hudební vzdělání žáka na ZUŠ. Proto je třeba upevnit dosavadní získané dovednosti a návyky, které žák potřebuje k udržení potřebné zručnosti a tónové kultury, k zvládnutí probíraných skladeb. Stále je třeba věnovat pozornost intonační jistotě a přesnosti ve hře v polohách a dodržování hlavních zásad při interpretaci skladeb různých žánrů a stylů.

Zejména je důležité věnovat mimořádnou pozornost samostatné domácí práci žáka tak, aby si osvojil správné zásady pro celý život. Proto je nutné učební látku se žáky při vyučování vždy podrobně probrat a vysvětlit a seznámit je se způsobem nácviku různých prvků instrumentální hry a jejich použitím při studiu etud, přednesových skladeb i náročnějších komorních a orchestrálních partů. Soustavně a cílevědomě je nutné pěstovat hru z listu. Hře z listu předchází vizuální příprava: zařazení autora a skladby do slohového období, zjištění tóniny, metra, tempa, formální struktury, harmonické sazby i celkového charakteru skladby. Při praktickém průběhu hraje žák bez přerušení a snaží se číst o jeden takt dopředu. Je třeba vysvětlit často užívaná opakovací znaménka (Da Capo al Fine, Prima volta, Alternativo I., Tacet apod.).

V průběhu studia by měl být žák seznámen s nejzákladnějším repertoárem amatérských orchestrů. Nejde o přehrávání celých partů, ale o jejich typické znaky (Concerta grossa A. Corelliho, A. Vivaldiho, G. F. Händela, Braniborské koncerty a orchestrální svity J. S. Bacha, výběr symfonií J. Haydna, W. A. Mozarta a starých českých mistrů), zpěvní linky (tutti, sóla) v tvorbě B. Smetany, A. Dvořáka, J. Suka apod. Ze světové tvorby často uváděnou Serenádu P. I. Čajkovského a Simple Symphony B. Brittena, popř. obdobné skladby z repertoáru školního nebo místního orchestru). Studium orchestrálních partů je nedílnou součástí individuálního plánu žáka. Je cenným doplňkem ke studiu etud, které může v některých případech účinně nahradit. S vyspělejšími žáky je vhodné nastudovat i orchestrální sóla z běžného repertoáru.

Při výběru repertoáru dbá učitel vedle hledisek pedagogických i na individuální zájmy žáků, zejména při jejich zařazování do souborů různého zaměření (komorní, estrádní, folklorní apod.).

Během studia má žák získat širší rozhled a dobrou orientaci v kulturním a zejména hudebním životě se zvláštním zřetelem ke zvolenému nástroji. Za tím účelem je třeba využívat systematicky organizovaných i individuálních návštěv koncertů, poslechu rozhlasu, televize, gramofonových i mg. nahrávek domácích i světových interpretů. Žáka je rovněž třeba seznámit se vznikem a dějinným vývojem zvoleného nástroje. Dle možnosti by měl

ovládat též údržbu a nejnutnější opravy nástroje (seřízení kolíků, narovnávání kobylky, úprava šroubu u smyčce, správné nepřekrývající natažení strun, ale i sklížení rozklížených desek, lubů - nikoliv prasklin a slepení umělými lepidly apod.).

Absolvent II. stupně má být všestranně připraven pro účast v hudebním životě. Pro potřebu školních souborů a orchestrů je v některých případech třeba zařazovat do tohoto studijního zaměření i starší začátečníky, disponované ke hře na violu, violoncello nebo kontrabas. Jsou to zpravidla žáci školy s průpravou ve hře na jiný hudební nástroj, kteří si hru na některý z uvedených nástrojů zvolí dodatečně nebo zájemci, kteří přicházejí z míst, kde se hře na tyto nástroje nevyučovalo. V těchto výjimečných případech postupuje učitel individuálně podle druhu a míry přecházející hudební průpravy jednotlivých žáků tak, aby s ohledem na přepokládanou délku studia zvládli studijní úkoly obsažené v učebních osnovách pro základní studium I. stupně a získali nejdůležitější návyky potřebné pro ansámblovou hru. Vzhledem k věku žáků lze postupovat rychleji a koncentrovaněji a některé studijní úkoly zařazovat daleko dříve nežli stanoví učební osnovy základního studia I. stupně. Od žáků je nutno vyžadovat uvědomělé osvojení nových dovedností a od počátku spojit teoretické poznatky s praxí. Přitom je třeba důsledně zachovávat zásadu primárního vytváření sluchové a konkrétní zvukové představy a neustále vést žáky ke sluchové sebekontrolě. Při výběru repertoáru je třeba dbát nejen, aby odpovídal technické a hudební úrovni jednotlivých žáků, ale aby byl i přiměřený jejich duševní a emocionální vyspělosti. zvláštní pozornost je třeba věnovat pěstování optické pohotovosti; průpravě k souhře a individuální přípravě orchestrálních popřípadě komorních partů. Při zařazování těchto žáků do souborů a orchestrů je třeba dbát, aby jim svěřené party byly úměrné jejich nástrojové vyspělosti.

Hra na housle a violu

Studijní úkoly

Shrnutí výsledků dřívějšího studia, doplnění učební látky a navázání na nové učivo.

Propracování smyků (funkčně s přihlédnutím na zvukovou charakteristiku): détaché, martelé, staccato, spiccato, sautillé atd. a vzájemných smykových kombinací na studijním, zvláště přednesovém materiálu.

Vést žáka k systematické intonační sebekontrolě, ke zpřesňování a rozvíjení pohybové stránky techniky levé ruky do 5. - 7. polohy (Ve hře na violu využití půlové a sudých poloh).

Všestranné propracování výměn poloh, pokračování v nácviu dvojhmatů a jejich uplatnění v etudách a přednesových skladbách.

Rozvíjení pohotovosti při hře z listu.

Rozvíjení výrazových stránek houslové nebo violové hry (dynamika, vibrato, frázování) jako prostředek k osobitému projevu.

Rozvíjení hudební paměti na skladbách menšího rozsahu.

Poznávání jednotlivých stylových údobí v houslové nebo violové literatuře.

Studium komorních nebo orchestrálních partů (viz str. 3.).

Hra na housle

Studijní materiál

Technická průprava:

O. Ševčík op. 2: škola smyčcové techniky, seš I (dokončení č. 11); seš. II, III - výběr podle individuální potřeby žáka

O. Ševčík op. 8: Výměny poloh

O. Ševčík op. 9: Průprava ke cvičení dvojhmatů - výběr

O. Ševčík op. 1: Škola houslové techniky, seš. I, II, III - výběr podle individuální potřeby žáka

Stupnice a akordy:

Po jedné struně do 3. a 5. polohy.

Přes 3 oktávy dur a moll ve smykových a rytmických obměnách.

O. Ševčík: op. 1, sešit III, č. 1, 2, 4, 7

Etudy:

F. Mazas op. 36 : Melodické etudy sešit 1 - dokončit výběrem

R. Kreutzer : 42 etud - výběr

Za školní rok probrat asi 6 etud.

Přednesové skladby:

Sonáty a sonatiny:

- x J. Ch. Bach: Sonata A dur a D dur
- x J. S. Bach: Výběr snadnějších vět z šesti sonát pro sólové housle
- x Ph. E. Bach: Sonáta č. 2 pro housle a klavír
- x A. Corelli : La Follia
- x A. Corelli : Sonata č. 12, op. 5
- A. Corelli: Komorní sonáty (výběr)
- C. D. von Dittersdorf: Sonáta G dur
- x G. F. Händel: Sonáty (výběr)
- J. Haydn: Sonáty (výběr)
- x J. M. Leclair: Sonáta c moll „Le Tombeau“
- J. M. Leclair: Sonáta D dur
- P. A. Locatelli: Sonáta g moll
- A. Moffat: Sonáty starých mistrů (výběr)
- x W. A. Mozart: Sonáty (výběr)
- x P. Nardini: Sonáta B dur
- x N. Porpora: Sonáta č. 9
- G. Tartini: Didone abbandonata
- x G. Tartini op. 1: Sonáta č. 10
- x G. Tartini: Sonáta č. 8
- x F. M. Veraccini: Sonáta E dur a e moll
- x E. H. Grieg: Sonáta F dur
- x F. Mendelssohn-Bartholdy op. 4: Sonáta f moll
- x F. Ries op. 71: Sonáta cis moll
- x F. Ries: Sonáta Es dur
- H. Sitt op. 62: Sonatiny č. 1 C dur a č. 2 a moll
- F. Schubert op. 137: Sonatiny č. 2 a 3
- B. Bartók: Sonatina
- Ed. Dřízga: Sonatina
- x P. Eben: Sonatina semplice
- A. Förster op. 200: Tři snadné sonatiny
- x E. Hlobil op. 13: Sonatina
- x A. Jiránek: Sonáta a moll
- J. Kofroň: Sonatina pro housle a klavír
- x Š. Lucký: Sonáta pro housle sólo
- x J. Pauer: Sonatina
- V. Petrželka: Sonatina pro housle a klavír

Koncerty a concertina:

- J. S. Bach: Koncert a moll
- x J. S. Bach: Koncert E dur
- x F. Benda: Koncert Es dur
- F. Benda: Koncert G dur
- x L. Boccherini: Koncert D dur (Dushkin bez kadenci)
- x G. F. Händel: Koncert g moll
- x J. M. Leclair op. 7 č. 2: Koncert D dur
- x J. M. Leclair op. 10 č. 4: Koncert F dur
- W. A. Mozart: Koncert D dur (Adelaida)
- x W. A. Mozart: Koncert G dur (k. s. 216 - bez kadenci)
- x W. A. Mozart: Koncert D dur (k. s. 211)
- W. A. Mozart: Koncert B dur (k. s. 207)
- x W. A. Mozart: Koncert D dur (k. s. 218 - bez kadenci)
- J. Mysliveček: Koncert C dur
- x P. Nardini: Koncert A dur č. 1
- x P. Nardini: Koncert G dur č. 1
- x P. Nardini: Koncert e moll
- V. Pichl: Koncert D dur
- x K. Stamic: Koncert G dur (bez kadenci)
- K. Stamic: Koncert B dur (bez kadenci)
- x G. Tartini: Koncert d moll (bez kadenci)
- x G. Tartini: Koncert A dur (bez kadenci)
- x G. Tartini: Koncert E dur (bez kadenci)
- G. B. Viotti: Koncert č. 23 (bez kadenci)
- x G. B. Viotti: Koncert D dur č. 20, 22, 24, 28, 29 (bez kadenci)
- A. Vivaldi op. 12: Koncert B dur č. 5
- A. Vivaldi: Koncert G dur (Kreisler)
- A. Vivaldi op. 3: Koncert a moll č. 6
- A. Vivaldi op. 4: Koncert G dur č. 12
- A. Vivaldi : Koncert E dur
- A. Vranický: Koncert B dur
- A. Vranický: Koncert A dur č. 14
- J. B. Accolay: Concertino d moll
- x Ch. Bériot: Koncert D dur č. 1
- Ch. Bériot: Koncert a moll č. 9
- x Ch. Bériot: Koncert h moll č. 2
- x Ch. Bériot: Koncert A dur č. 6
- x Ch. Bériot: Koncert č. 7
- F. David op. 3: Concertino A dur
- R. Kreutzer: Koncert D dur č. 13 a 14
- x R. Kreutzer: Koncert c moll č. 18
- x R. Kreutzer: Koncert d moll č. 19
- x F. Mendelssohn - Bartholdy op. 213: Concertino D dur
- x P. Rode: Koncert d moll č. 1
- x P. Rode: Koncert A dur č. 4
- P. Rode: Koncert B dur č. 6
- x P. Rode: Koncert a moll č. 7
- x P. Rode: Koncert c moll č. 8
- x P. Rode: Koncert h moll č. 10
- F. Seitz op. 50: Koncert D dur

- x H. Sitt op. 65: Concertino d moll
- x L. Spohr: Koncert d moll č. 2
- x L. Spohr: Koncert č. 8
- x H. Vieuxtemps: Koncert č. 4
- D. Kabalevský: Koncert C dur
- N. Rakov: Concertino pro housle a klavír (smyčcový orchestr)
- D. Šebelin op. 14 č. 1: Concertino

Ostatní přednesové skladby:

- J. S. Bach: Air
- x L. v. Beethoven: Romance G dur a F dur
- L. Boccherini: Canzonetta
- x J. M. Leclair: Menuet, Gavotta (La chasse)
- x J. M. Leclair: Sarabanda, Tambourin
- J. a B. Štědroňové: Čeští klasikové (výběr)
- J. Vivaldi: Ciacona
- J. H. Voříšek: Rondo
- x A. d' Ambrosio: Balada, Romance
- x A. d' Ambrosio op. 47 č. 3: Canzonetta
- x A. d' Ambrosio op. 13: Kavatina
- x A. d' Ambrosio op. 20 č. 2: Noveleta
- x A. Bazzini op. 35 č. 1: Elegie
- x A. Bazzini op. 20 č. 1: Tendresse
- Ch. Bériot op. 5, 7, 15 Air variés (výběr)
- x Ch. Bériot: Scène de Ballet
- x B. Campagnoli: Romance
- P. I. Čajkovskij: Melancholická serenáda
- A. Dvořák: Balada d moll
- A. Dvořák: Romantické kusy
- x G. Fauré op. 16: Ukolébavka
- x Z. Fibich op. 10: Romance B dur
- x Z. Fibich: Koncertní polonéza
- x L. Jansa: Impromptu
- x F. Laub: Impromptu
- x F. Laub: Trois Morceaux
- J. Raff: Kavatina
- x J. Raff op. 85 č. 1 a 2: Marcia, Pastorale
- x J. Raff op. 85 č. 4 a 6: Scherzino, Tarantella
- F. Ries: La capriciosa, Perpetuum mobile
- x N. Rimskij-Korsakov: Dvě ruské písně
- x P. Rode op. 10: Air varié
- x A. Rubinstein: Romance
- x P. Sarasate: Andalusská romance
- x F. Schubert: Koncertní kus D dur
- x F. Schubert: Včelka
- Ch. Sinding: Romance
- x B. Smetana: Z domoviny
- J. S. Svendsen op. 26: Romance G dur
- x H. Vieuxtemps op. 22 č. 3: Réverie
- x H. Vieuxtemps op. 40 č. 1: Romance

- x H. Vieuxtemps: Fantasia appassionata
- x H. Wieniawski op. 12: Chanson polonaise
- x H. Wieniawski op. 17: Legenda
 - H. Wieniawski: Mazurky
- x T. Aulin: Humoreska a Preludio
- x T. Aulin: Malá suita
 - E. Axman: Capriccio, Elegie, Scherzo
 - E. Axman: Tři veselé skladby pro housle a klavír
 - E. Axman: Padlým hrdinům
 - J. Zd. Bartoš: Fantazie č. 1 a 2 pro housle a klavír
 - J. Zd. Bartoš: Romance
 - J. Zd. Bartoš: Con brio, Con energia
 - VI. Bokes: Malé variácie pre husle a klavír
 - L. Burlas: Kadence pro sólové housle
 - F. Domažlický: Con moto
 - J. B. Foerster op. 154: Impromptu
 - J. B. Foerster: Melodie
 - R. Gliér op. 3: Romance
- x J. Hubay: Balada
- x J. Challupper: Romanesca
- x L. Janáček: Dumka
 - L. Janáček: Romance
- x E. Jenkinson: Mazurka
- x K. B. Jirák op. 36: Tři skladby
 - D. Kabalevský: Improvizace
 - D. Kardoš: Tři skladby pro housle a klavír
 - D. Kardoš op. 18: Bagately
- x C. Kjuj op. 50: Kaleidoskop (výběr)
- x C. Kjuj op. 25 č. 2: Kanzonetta
- x C. Kjuj op. 20 č. 4: Tarantella
- x J. Kocian op. 17 č. 1: Serenáda
 - J. Kocian op. 19 č. 2: Dumka, Jarní píseň
 - J. Kocian op. 19 č. 1: Melodie
 - J. Kocian op. 19 č. 3: Ukolébavka
 - J. Kocian op. 18 č. 1: Večerní meditace
- x J. Kocian: Humoreska
 - J. Kocian: Sonatina
 - J. Kowalski: Šest miniatur
 - J. Kowalski: Romanca a Burlesca
 - L. Koželuha: Tři čerty
 - F. Kreisler: Rondino na Beethovenovo téma
 - I. Krejčí: Tři přídávkové kusy
 - J. Kubelík: Menuet, Večerní píseň, Stará píseň
- x J. Kubelík: Melodie
- x J. Kvapil: Intimní obrázky
- x B. Martinů: Čtyři skladby
 - B. Martinů: Pět krátkých skladeb
 - B. Martinů: Impromptus
 - J. Mařák: Classique et Moderne (výběr)
 - J. Mašťalík: Pastorale

- J. Maštalíř: Capriccio in D
- J. Maštalíř: Valse-Caprice
- J. Matys: Capriccio
- V. Míka: Motto ostinato
- x E. Młynarski: Mazurek
- O. Nedbal op. 6: Serenáda
- V. Novák op. 3: Tři skladby
- O. Nováček: Moto perpetuo
- x F. Ondříček op. 17: Nocturno
- x F. Ondříček op. 18: Scherzo capriccioso
- V. Petrželka: 4 impromptus
- x V. Petrželka op. 9: Z intimních chvil
- x S. Prokofjev op. 35: 5 melodií
- x S. Prokofjev: Dvě skladby (Pět'a a vlk, Pochod)
- x G. Pugnani - Kreisler: Preludium a Allegro
- J. Řídký: Nocturno, Gavotta
- x J. Suk op. 3: Balada
- J. Suk: Melodie
- x J. Suk: 4 kusy
- Al. Zarzycki op. 39: Mazurka

Technicky nebo výrazově náročnější skladby označené ^x jsou vhodné pouze pro vyspělejší žáky se studijním zaměřením k přípravě na studium hudebních specializací na vysokých školách (uč. plán č. 14).

Cvičení souhry:

- J. Bartoš: Čtyři dueta (Voldán)
- J. Benda: Triová sonáta pro 2 housle a klavír
- J. Beran: Duo pro housle a violoncello, op. 21 (Holub)
- Ch. de Bériot: Dueta pro 2 housle, op. 57
- Ch. Dancla op. 109: 3 petites symphonies concertantes pour deux violones
- Ch. Dancla op. 98: Quatrieme symphonie concertante
- J. Dont: Dvacet cvičení pro pokročilejší, op. 38 (2 housle)
- E. Dřízga: Na dvanácti strunách (5 skladeb pro troje housle)
- L. Jansa: Šest progresivních duet pro dvoje housle, op. 74
- K. Horký: IV. smyčcový kvartet
- F. Mazas: Dueta pro 2 housle, op. 41, 71, 72
- W. A. Mozart: Dvanáct duet pro 2 housle, op. 70
- I. Pleyel: Tři dua pro dvoje housle, op. 18
- L. Rajter: Suita pro 4 housle
- P. Rode: Šest duet pro dvoje housle, op. 18
- J. Suk: Bagatela „S kyticí v ruce“ pro housle, flétnu a klavír
- G. F. Telemann: Koncert pro 4 housle
- J. B. Viotti: Tři tria pro dvoje housle a violoncello, op. 18
- J. B. Viotti: Dueta pro dvoje housle, seš. 1-12
- A. Vivaldi: Koncert pro 2 housle
- A. Vivaldi: Koncert pro 3 housle
- A. Vivaldi: Koncert pro 4 housle

Hra na violu

Studijní materiál

Technická průprava:

Výběr cvičení z následujících sbírek podle individuální potřeby žáka:

O. Ševčík op. 2: Škola smyčcové techniky, seš. I

O. Ševčík op. 1: Škola houslové techniky, seš. I

O. Ševčík op. 8: Výměny poloh

O. Ševčík op. 9: Průprava ke cvičení dvojhmátů

A. Hyksa: Technická cvičení I. - III.

A. Kolář: škola hry na violu

H. Schradieck: Technická cvičení I. díl

Stupnice a akordy:

Výběr etud z následujících sbírek:

K. Moravec: Vybrané etudy a studie I. a II.

J. Dont op. 37: 24 přípravných cvičení k etudám Kreutzera a Rodeho

J. Dont op. 38: Etudy

R. Kreutzer. 42 etud

Za školní rok nastuduje žák 6 - 8 etud.

Přednesové skladby:

Sonáty a sonatiny:

x J. S. Bach: Sonáty a partity (transkripce z houslí) a Svity (violoncello)

D. Bortňanskij: Sonáta

A. Corelli: Sonáty B dur, a moll

x K. Ditters von Dittersdorf: sonáta Es dur

H. Eccles: Sonata g moll

G. F. Händel: Sonaty

B. Marcello: Sonata G dur

x K. Stamic. Sonata B dur

x G. Valentini: Sonata E dur

J. Kř. Vaňhal: Sonata Es dur

x J. Zd. Bartoš. Sonatina

J. Feld: Sonatina

A. Gerster: Sonata

J. Hanuš: Sonatina

A. Kozlovskij: Sonata

A. Matz: Mixolydische Sonatine

x O. Ostrčil op. 22: sonatina

x V. Vinkler op. 10: Sonata

x F. Vrána: Sonatina

Koncerty:

x J. Ch. Bach: Koncert c moll

F. X. Bixi. Koncert C dur

x G. F. Händel: Koncert h moll

I. Chandoškin: Koncert C dur

x K. Stamic: Koncert D dur č. 1 a 2

x K. Stamic: Koncert A dur

G. Ph. Telemann: Koncert G dur

x J. Kř. Vaňhal: Koncert C dur

- x J. Kř. Vaňhal: Koncert F dur
- A. Vivaldi: Koncert C dur

Ostatní přednesové skladby:

- x L. v. Beethoven: Romance G a F dur
- F. Francoeur: Rondo
- S. Vitalli: Chaconne
- J. V. Kalivoda: 6 nokturn
- B. Campagnolli: Romance
- F. Liszt: Zapomenuté romance
- M. P. Musorgskij: Slza
- x R. Schumann: Pohádkové obrázky
- x K. M. von Weber: Andante a Uherské rondo
- x J. B. Foerster: Zbirožská suita
- F. Hindemith: Meditace
- M. Reger: Romance
- x F. Domažlický: Bagatelly
- O. Flosman: Jesenická suita
- L. Havel: 4 kusy pro violu (KPÚ Č. Budějovice)
- x M. Ištván : Ronda
- J. Jeremiáš: Elegie
- O. Zich: Elegie

Technicky nebo výrazově náročnější skladby označené ^x jsou vhodné pouze pro vyspělejší žáky zejména se studijním zaměřením k přípravě na studium hudebních specializací na vysokých školách (uč. plán č. 14).

Cvičení souhry:

2 violy:

- J. V. Kalivoda: 3 dua
- x A. Vranický: Koncert pro 2 violy a klavír
- K. Sterkel: 3 duetta
- M. Raichl: 4 dua

Housle a viola:

- J. S. Bach: Čtyři dueta
- G. F. Händel: Chaconne
- J. Haydn: Sonata pro housle a violu
- W. A. Mozart: Duo
- J. V. Kalivoda: Dua
- I. Pleyel op. 69: Dua
- L. Spohr op. 13: Duo
- E. Eichner: Dua pro housle a violu

Housle, viola a klavír:

- J. M. Leclair: Sonata
- J. D. Heinichen: Triová sonata
- K. Sklenička: Andante (ČHF)

2 housle a viola:

- A. Dvořák: Drobnosti

J. Zd. Bartoš: Domácí hudba
V. Blažek: Suita ve starém slohu
L. Havel: Ve starém slohu (KPÚ Č. Budějovice)
B. Štědroň: Domácí hudba

Postupová zkouška

Na závěr 2. ročníku vykoná žák postupovou zkoušku v tomto rozsahu:
1 stupnice dur, 1 moll a akordy přes 3 oktávy v rytmických a smykových obměnách.
1 etuda.
1 přednesová skladba nebo věta z koncertu sonáty.

Závěrečná zkouška

Studium II. stupně na ZUŠ ukončí žák ve 4. ročníku závěrečnou zkouškou nebo interním nebo veřejným absolventským vystoupením, kde přednese v libovolném výběru skladby odpovídající náročnosti a trvání z oblasti hry sólové nebo komorní.

Hra na violoncello

Studijní úkoly

V klidu zopakovat a upevnit dovednosti z posledních ročníků I. stupně základního studia, kde zejména v rozšířeném vyučování je vzhledem k požadavkům pro talentové zkoušky na konzervatoř studijní materiál velmi náročný. Proto je nejprve třeba na studijním materiálu téže úrovně opravit případné nedostatky a zaměřit se na následující technické problémy:

- Opakování všech dosud probraných poloh na podkladě stupnic, intervalů a rozložených akordů.
- Studium všech druhů prstokladů (nejlépe na stupnicích - tříprstové, dvouprstové, posuvné), přehmatové techniky, průpravy trylků za účelem zpevnění i zrychlení uvolněných prstů.
- Zdokonalování obratnosti a ohebnosti pravé ruky, tvoření tónu a nacvičení i některých virtuozních smyků. (Nutné však je upozornit na různou délku smyků v různých dějinných obdobích).
- Studium pizzicátové techniky a vědomé vibrace.
- Cvičení v palcových polohách - včetně pohyblivého palce.

Ve všech problémech vyžadovat sebekontrolu a vést žáka k samostatnému tvoření prstokladů v návaznosti na získané vědomosti. (Všechny tyto požadavky jsou včetně textové přílohy obsažené v II. dílu Školy etud K. P. Sádla).

- Rozvíjení a upevňování paměti na skladbách menšího rozsahu.
- Rozvíjení pohotovosti při hře z listu.
- Studium komorních nebo orchestrálních partů (viz str. 3).

Nejschopnější absolventi mají mít nastudována i tato orchestrální sóla: C. M. Weber: Vyzvání k tanci, G. Rossini: Vilém Tell, Z. Fibich: V podvečer, J. Suk: Serenáda pro smyčce 3. věta.

Studijní materiál:

O. Ševčík op. 2: Škola smyčcové techniky, seš. III. a I.

O. Ševčík op. 3: 40 variací v lehkém slohu

Stupnice a akordy dur i moll přes 3 oktávy, dvouoktávové stupnice dvěma nebo třemi prsty po jedné struně. (P. Sádlo-Páv: Stupnice a akordy, A. Marděrovskij: Stupnice a akordy).

Lehčí dvojhmatové stupnice dur v terciích, kvartách, sextách, oktávách

Technika palcové polohy

L. Zelenka: Technická cvičení v palcové poloze

B. Berka: Palcová poloh

K. P. Sádlo: Škola etud II. díl palcová poloha

Technická cvičení pro levou ruku

A. Harana: Základy vyšší violoncellové techniky

Etudy

K. P. Sádlo: Škola etud I. a II. díl

S. Lee: 12 etud op. 57

J. L. Duport: 21 etud

F. Grützmacher: Etudy op. 38

D. Popper: Etudy z op. 73 a 76

Studium částí ze sólových svit J. S. Bacha.

Přednesové skladby

Skladby z období baroka:

x F. Abel: Koncert B dur

x J. S. Bach: Sonáta č. 1

x J. Ch. Bach: Koncert č moll

x C. Ph. E. Bach: Koncert B dur, a moll

x L. Bertau: Sonata

A. Bonni: Sonáta

x A. Caporalle: Sonáta d moll

x F. Couperin: Pieces et Concert

H. Eccles: Sonáta g moll

H. de Fesch: Sonáty

A. Gabrielli: Sonáta A dur

F. Graziolli: Sonata F dur

G. F. Händel: Koncert C dur

C. de Hervelois: Sonáty a Suity

x L. Leo: Koncert D dur

x M. Marais: La folia

x N. Porpora: Koncert G dur

G. B. Sammartini: Sonáta G dur

x G. Tartini: Koncert D dur

G. Ph. Telemann: Suita pro sólové violoncello

x H. Tilliere : Sonáta

x I. Trichliv : Sonáty

A. Vandini : Sonáty

A. Vivaldi : Sonáty

A. Vivaldi : Koncerty

Skladby z období klasicismu:

x L. v Beethoven: Variace G dur

- x L. v Beethoven op. ř a 17: sonáty
- x L. Boccherini: sonáty a koncerty (výběr)
 - J. B. Breval: Koncert D dur
- x J. B. Breval: Sonáta G dur
 - J. L. Duport: Sonáta G dur
- x J. L. Duport: Koncert h moll
 - J. Haydn: Koncert D dur č. 2 („Malý“)
 - J. Haydn: Koncert C dur č. 2 („Popperův“)
 - J. Haydn: Divertimenta
 - B. Heran: Variační skladby
- x A. Kraft: Koncert C dur
 - J. Mysliveček: Sonáta G dur
- x J. Mysliveček: Koncert C dur
- x A. Rejcha: Koncert A dur
 - K. Stamic: Koncerty G, C, A
 - M. Vielgorskij: Variace
- x A. Vranický: Koncert

Skladby z období romantismu:

- x E. d' Albert: Koncert
- x L. Boëlmann: Symfonické variace
- x J. Brahms op. 38: Sonáta e moll
- x M. Bruch op. 47: Kol Nidrei
 - D. van Goens: Scherzo
- x D. van Goens op. 7: Koncert
 - G. Goltermann op. 76: Konzertstück
 - G. Goltermann: Koncert č. ř d moll
 - G. Goltermann: Koncert č. 7 C dur
- x E. Grieg op. 36: Sonata
- x F. Chopin op. 3: Introdukce a Polonéza
 - J. Klengel: Concertino C dur
 - J. Klengel: Concertino d moll
- x F. A. Kummer op. 76: Concertino
- x E. Lalo: Sonata a moll
- x F. Mendelssohn-Bartholdy: Sonata B dur
 - A. Nölch op. 34: 8 skladeb
 - D. Popper op. 11: Mazurka
 - D. Popper: Gavota D dur
- x D. Popper: Koncert G dur
 - B. Romberg: Divertimenta
 - B. Romberg: Concertina
 - B. Romberg: Koncerty D, c
 - G. Saint-Saëns: Allegro appassionato
 - C. Saint-Saëns op. 32: Sonata
 - F. Seitz op. 31 a 32: Koncerty
- x R. Straus op. 36: Sonata F dur
 - J. Svendsen op. 7: Koncert

České skladby XIX. a XX. století:

- E. Axman: Variace a Scherzo
- x L. Bárta: Burleska
- V. Dobiáš: Malá suita
- x A. Dvořák: Klid
- x P. Eben: Suita baladica
- J. B. Foerster: III. Sonáta
- L. Janáček: Presto
- x P. Jeřábek: Sonáta (1977)
- J. Jirko: Sonáta
- M. Kořínek: Sonatina
- x J. Krejčí: Koncertantní sonatina
- B. Martinů: Arietto, Pastorely, Nokturna
- x B. Martinů: III. Sonáta
- F. Neruda: Koncert d moll
- x M. Novák: Reminiscencia
- J. Pauer: Sonáta
- J. Řídký: Malá suita, Nokturno, Air a výběr dalších skladeb
- x L. Sluka: Sonáta
- x J. Suk op. 3: Balada a Serenáda
- M. Vilec: Sonáta g moll
- x J. Zich: Mateník

Ostatní tvorba XX. století:

- A. Antjufějev op. 88: Koncert
- C. Cincinadze: Concertino
- B. Dvarionas: Variace
- G. Fauré: Elegie
- A. Glazunov: Španělská serenáda, Píseň minestrela
- R. Gliér: Lístky do památníku
- x D. Kabalevskij: Sonáta
- E. Kapp: Sonáta
- G. Kirkov op. 17: Koncert
- M. Mihály: Concertino
- x N. Mjaskovskij: 2. sonáta
- x N. Mjaskovskij: Koncert
- x S. Prokofjev: Concertino
- N. Rakov: Devět skladeb
- N. Siklós: Tři skladby

Technicky nebo výrazově náročnější skladby označené ^x jsou vhodné pouze pro vyspělejší žáky zejména se studijním zaměřením k přípravě na studium hudebních specializací na vysokých školách (uč. plán č. 14).

Cvičení souhry

Dvě violoncella

J. Barriese: Sonata

F. Battanchon: 50 studií, op. 7

L. Boccherini: Sonaty C, E č. 7., B
J. B. de Boismortier: 2 sonaty
J. B. Bréval: 6 duet
F. Couperin: Duo G dur; Koncert pro 2 violoncella
F. Dotzauer: 3 sonaty, op. 103
T. Giordani: 6 duet, op. 4
G. F. Händel: Koncert pro 2 VCL
J. Klengel: Suita pro 2 VCL
F. A. Kummer: Výběr duet
S. Leo: Výběr duet
J. Offenbach: 3 dua
D. Popper: Suita
F. Reuter: Suita C
B. Romberg: Dua, Sonaty
J. Šťastný: 6 malých kusů
B. Šťastný: Sonata
G. B. Viotti: 3 koncertní dua, op. 29
E. Hlobil: Dua, ČHF Praha
M. Raichl: Duetta, ČHF Praha
J. Pauer: Dodici duetti, ČHF Praha

Maďarské sborníky pro 2 violoncella.

Postupová zkouška

Na závěr 2. ročníku vykoná žák postupovou zkoušku v tomto rozsahu:

- 1 stupnice dur, 1 moll a akordy přes 3 oktávy v rytmických a smykových obměnách.
- 1 etuda.
- 1 přednesová skladba nebo věta z koncertu.

Závěrečná zkouška

Studium II. stupně na ZUŠ ukončí žák ve 4. ročníku závěrečnou zkouškou nebo interním nebo veřejným absolventským vystoupením, kde přednese v libovolném výběru skladby odpovídající náročnosti a trvání z oblasti hry sólové nebo komorní.

Doporučený postup pro starší začátečníky

- Správné postavení pravé a levé ruky.
- Stupnice v základních polohách.
- O. Ševčík op. 2: Škola smyčcové techniky, seš. 1 č. 4
- K. J. Davidoff: Škola hry na violoncello
- Výměny poloh a stupnice v rozsahu 2 oktáv
- O. Ševčík op. 2, seš. 1 č. 5
- K. P. Sádlo: Příprava nižších poloh
- K. P. Sádlo: Škola etud I.

Hra na kontrabas

Studijní úkoly

Praktické zvládnutí nároků jednotlivých hudebních žánrů v souborech různého zaměření, případně v sólové hře.

Upevnění dosud získaných návyků a dovedností a jejich systematické prohlubování a rozvíjení v míře, umožněné vrozenými dispozicemi, hudebními znalostmi a fyzickými a psychickými možnostmi žáka.

Zajištění všestranného rozvoje technické stránky hry, zahrnující větší pohyblivost levé a pravé ruky, přesnou výměnu poloh a čistou intonaci, pevnější úhozy prstů a stisky strun, dynamicky i výrazově tvárný tón, zvládnutí náročnějších smyků a rytmickou přesnost.

To předpokládá:

Shrnutí výsledků dosavadního studia, případně doplnění chybějící látky. Pokračování v nácviu základních poloh od 2. mezipolohy do 7. polohy. Osvojení prstokladu s použitím 3. prstu od 6. polohy, fixace rozpětí ruky v různých polohách s důrazem na přesvědčivou intonaci.

Seznámení s funkcí palce a hra v palcových polohách. Zvládnutí plynulých a přesných mezipolohových výměn, zejména v obtížném přechodu mezi základními a palcovými polohami. Docílení pevných úhozů prstů a promáčknutí struny, zaručující znělost a zřetelnost hry.

Propracování nejpoužívanějších smyků - détaché, martelé, staccato, spiccato atd. s důrazem na vhodnost jejich výběru a pochopení funkčnosti jako důležitého výrazového prostředku v etudách, orchestrálních partech i sólové hře.

Nácvik kvalitního vibrata v základních i palcových polohách, rozšíření dynamické škály.

Rozvíjení logické hudební paměti na základě pochopení struktury díla a jednotlivých témat a frází.

Rozvíjení pohotovosti při hře z listu.

Studium orchestrálních partů (viz str. 19).

Pěstování citu pro harmonické funkce, jako předpoklad improvizovaného doprovodu.

Studijní materiál

Školy

F. Hertl: Škola hry na kontrabas, SHV 3321

F. Černý: Kontrabasová škola

F. Černý: Technické studie, Supraphon H 4179

Etudy

J. Kment. Elementární etudy, seš. 2, Hofmeister 7180

F. Simandl: 30 etud, C. F. Schmidt 2125-6

V. Hause: 30 etud, Hofmeister 7220

A. Sláma: 66 etud, Hofmeister 7226

J. Hrabě: 86 etud, seš. 1, 2, Hofmeister 10 756, 10 757

J. E. Storch: 24 etud, seš. 1, 2, Hofmeister 356, 357

J. E. Storch: 32 etud, Hofmeister 360

F. Gregora: Etudy s průvodem klavíru, Hofmeister 450

F. Hertl: 20 studií, Panton 1309

Sonáty a koncerty baroka a klasicismu

L. v. Beethoven: Sonatina, Sborník-Muzyka (Moskva) 10 355

J. Galliar: Sonáta a moll, GMI 23 862

Giovannino: Sonáta a moll, YE 0008

Giovannino: Sonáta F dur, YE 0009

B. Marcello: Sonáty F, C, e, Peters 4647

A. Scarlatti: Sonáta C dur, Muzyka-Moskva 10355

W. de Fesch: Sonáta F dur, Hofmeister 7505
V. Pichl: Koncert D dur, Hofmeister 7187
A. Capuzzi: Koncert d dur, YE 0011

Soudobá hudba

A. Šmarda. Miniatury, rukopis
M. Gajdoš: Drobné skladby, rukopis
J. Kolasiński: Tři kusy, PWM 6518
J. Garscia: Miniatury, PWM 7173
M. Kořínek: Sonatina, SHF KH 9
F. Farkas: Sonatina, Musica-Budapest z.2458
T. Rešo: Malá fantazie, Panton, Bratislav 1969
V. Felix: Sonatina, Supraphon: 5526

Ostatní přednesové skladby

H. Purcel: Aria, PWM 7573
L. v. Beethoven: 2 kontrdasy
G. B. Pergolesi: Aria, GMI 25 191
D. Dragonetti: 3 valčíky, YE 0002
G. F. Händel: Aria, Muzyka-Moskva 6352
M. P. Musorgskij: Slza, GMI 23 790
J. S. Bach: Výběr z violoncellových suit, PWM 6962

Postupová zkouška

Na závěr 2. ročníku vykoná žák postupovou zkoušku v tomto rozsahu:

1 stupnice dur a 1 stupnice moll s jednoduchým akordickým rozkladem v rozsahu 1,5 - 2 oktáv.

1 etuda.

1 přednesová skladba.

Závěrečná zkouška

Ve 4. ročníku ukončí žák studium závěrečnou zkouškou, případně interním nebo veřejným absolventským vystoupením.

Rozsah zkoušky: Nejméně 2 věty z cyklické skladby 17. nebo 18. století

1 přednesová skladba z 19. nebo 20. století.

pokračování ⇔ část 3

Obsah

2. část

Učební osnova hry na violoncello	1
Učební plán č. 3 Hra na housle, violu, violoncello pro žáky od 7 let; délka studia 7 let	2
Učební plán č. 4 Hra na kontrabas pro žáky od 10 let, délka studia 4 roky	11
Učební osnova hry na kontrabas (varianta pro starší začátečníky)	14

Učební osnovy hry na smyčcové nástroje pro II. stupeň na ZUŠ.....	18
Učební plán č. 12 (studijní zaměření: komorní, souborová a orchestrální hra).....	18
Hra na housle a violu	20
Hra na violu	26
Hra na violoncello	28
Hra na kontrabas	33